

Spelet om Doxadent

– en biokerams uppgång, fall och återkomst (?)

Allt fler går omkring med öppna kaviteteter för att de inte tål tillgängliga tandlagningsmaterial. Behovet av metall- och plastfria, miljövänliga alternativ är enormt. Därför är det extra beklagligt att just ett sådant fyllnadsmaterial, som fanns på marknaden i flera år, sedan 2003 undanhålls patienterna utan att något godtagbart alternativ har utvecklats. Ställs det högre krav på nya material än på gamla eller fokuserar man på fel aspekter? Vem begränsar och dikterar utbudet?

Hans fru som är tandläkare bad till Gud att han skulle lyckas. Och det gjorde han. När alternativet till amalgam och kompositer, Doxadent, äntligen lanserades på tandläkarmässan år 2000 efter 13 års mödosamt utvecklingsarbete, var det en stor triumf för professor Leif Hermansson i Uppsala.

– Det kan i princip användas ute i bushen, meddelade han belåtet.

– Det behövs varken el eller hårdlampa.

”Estetiskt tilltalande, allergisäkert, krympfritt i motsats till kompositer, snabbt och lätt att använda” – ja, lovorden var många. I en del medier beskrevs det som en världssensation.

Det sensationella bestod främst i att Hermansson lyckats blanda ett

keramikpulver i tablettform med vatten, något som tidigare inte var möjligt. Blandningen trycktes ner i håligheten (ungefär som man gör med amalgam) där den härdade av sig självt på någon minut.

Limfri, billig att framställa, liknar till 3/4 tandens egen substans och växer ihop med densamma. Kunde det bli bättre?

Tandvårdspersonal, som fått allergier och andra besvär av att hantera ohärdad plast (kompositer*), glädde sig. Det gjorde även Lena Sahlberg i Uppsala, som, enligt Daladirekt, jobbar snabbare med Doxa än med kompositer. En del tandläkare som fortfarande använde amalgam övergick till Doxadent. (Jag fick min första hos en av dem.) Alla patienter jag talade med – såväl känsliga som inte så känsliga – var nöjda.

Mot slutet av år 2001 hade 50.000 förpackningar sålts och 1.500 av Sveriges 8.000 tandläkare hade gått introduktionskursen på några timmar. Lansering i övriga nordiska länder var på gång och år 2002 godkändes Doxadent av den amerikanska hälsovårdsmyndigheten FDA.

En ny, färdigblandad generation, DoxaT, hade CE-godkänts. En som 90 tandläkare tyckte hade förbättrats estetiskt och var mycket lättare att hantera. Allt gick som smort. Dock minskade man avsiktligt försäljningen av Doxadent under 2002 i avvaktan på

**Dentala kompositer utgjorde år 2005 78 procent och amalgam 6 procent av alla fyllningar som gjordes i Sverige. Källa: www.kemi.se*

Foto: Lotta Karlsson.

Monica Kauppi.

lanseringen av DoxaT. Som aldrig blev av. 2003 var Doxadent som uppslukat av jorden.

Det tog väldigt lång tid att bli av med det giftiga amalgamet, men det snälla Doxadent försvann på typ en kvart.

Why? Que!!! What happened?, undrade besvikna patienter och tandläkare över hela världen i min mailbox. Det undrade också många små investerare (inklusive undertecknad) som satsat sina sista slantar i bolaget och kände sig grundlurade.

Vidareutveckling?

– Vi vill vidareutveckla materialet, sa Leif Hermansson 2003, för att i slutet av 2004 övergå till att säga:

– Dentsply ska vidareutveckla materialet.

Ett samarbete med världens största dentalbolag hade inletts! Kul. Eller inte? Dentsply säljer både amalgam och kompositer, Doxas konkurrenter.

Ingick nedläggningen av Doxadent och DoxaT i de hemliga avtalsvillkoren och i de inledande förhandlingar som

pågick under 2003? Ja, men det fick jag bekräftat först 2010.

År 2005 gick Investor in i bolaget, men nåt att ha i tänderna syntes inte till. Inte heller nåt att ha i ryggraden. Doxa hade sedan länge satsat på den ortopediska produkten Xeraspine, liksom på ständiga nyemissioner och lån.

– Varför inte sälja Doxadent under tiden och finansiera verksamheten? frågade jag. Det finns ju miljoner potentiella intressenter. Många vill ha enkla, okomplicerade produkter, nåt miljövänligt att tugga med som de inte blir sjuka av.

– Den var inte tillräckligt bra, sa Hermansson.

– Mina är jättebra, sa jag. Sitter som berg.

– Jag har själv flera Doxadent ända sen 1990-talet, och det är inget fel på dem, sa Hermansson. – Det är fler hos oss som har det.

(Fyllningars hållbarhet varierar kraftigt. Det händer att amalgam och kompositerna måste göras om efter något år.)

Förmodligen är det många som fortfarande har fungerande Doxadent-fyllningar. En långtidsuppföljning skulle sitta fint. Liksom lite mysiga hearings där patienter får komma till tals.

– Men materialet är inte så lätt att använda, tillade Hermansson. Om tandläkaren räknar 5 sekunder istället för 6 så blir det inte hållbart.

De får väl lära av OS? I Vancouver räknar man 10-dels sekunder!

Doxadent är inte lika långlivat och hållbart som plasten Tetric för en viss typ av kaviteter, skrev **Tandläkartidningen 2005.**

– Artikeln gav oss dåligt rykte, sa Hermansson.

Visst, tandläkare kan vara elaka, men lär av amalgamtillverkarna, vet-tja! De tål hur mycket kritik som helst. Man kan väl ändå inte ha inbillat sig att man skulle kunna ta över en del av

Kompositerna – en hälsorisk!

Dentala kompositerna är problematiska, inte bara på ett individuellt plan (att man inte tål en viss sort) utan på flera olika sätt.

Kompositerna och bonding (plastlim) tillverkas av råolja med tillsatser, härdar aldrig till hundra procent, läcker giftiga plastkomponenter och kan orsaka många olika slags störningar, varav en del kommer långsamt smygande.

Många kompositerna är hormonstörande. Hur man vet vilka och om man kan gå upp i vikt av plast diskuteras i boken *Impotensmadrassen*, se referat sid 24, samt i en kommande artikel.

Monica Kauppi
www.kemikaliedetektiven.se

dentalmarknaden med sin ”världssensation” helt utan motstånd från de stora pojkarna? År 2007 sa man upp avtalet med en av dem, Dentsply. För att det – surprise, surprise – inte bidde nåt! Året därpå sålde Investor sina aktier. Huvudägare är nu SLS Invest och Leif Hermansson, koncernens grundare (1987).

Större utbud, tack!

Lukten av begravd hund har blivit starkare med åren. Eller är Doxadent ett skitmaterial när allt kommer omkring? Vilka skador har det i så fall orsakat? Dokumentation, tack! Eller var det rentav för bra? För barn till exempel?

Hormonstörande plast i nappflaskor

har förbjudits i Kanada men i tänderna ifrågasätts den mer sällan. Utom av de läkare som avråder kvinnor med hormonrelaterad bröstcancer från att ha plast inklusive bonding (lim) i munnen.

Andra riskgrupper i sammanhanget är patienter med prostatacancer, diabetes, hjärtsjukdom, fetma, doft- & kemikaliekänslighet och elöverkänslighet. (Undrar du varför? – läs *Impotensmadrassen*, se referat sid 24 i detta nummer av *Tf-bladet*.)

Det finns inga perfekta tandlagningsmaterial, men varför finns inte fler alternativ i olika kvalitéer att välja på som när man köper mat, kläder, huvudvärkspiller eller en tv?

Om man är riktigt konspiratoriskt lagd skulle man tro att det är dentalpojkarna i samarbete med sina metall- och kemikaliekompisar som kåkar upp miljövänliga nykomlingar och bestämmer vad vi får ha och inte ha i tänderna.

Hur som helst, grabbarna ifråga tycks helt ha missat eko-trenden. Det har även FDI, den internationella tandläkarorganisationen, som i ett brev till FN 2009 skriver att ”amalgam behövs främst i U-länderna eftersom användningen av kompositerna skulle innebära ytterligare kliniska, logistiska, ekonomiska och infrastrukturella utmaningar” utan att nämna vare sig Doxadent eller de naturmaterial som fortfarande används i Mexikos djungler.

Nåt för Konkurrensverket att sätta tänderna i?

En vändning!?

Hösten 2009 bidde det nåt – en nanotott, det högteknologiska Ceramir-cementet (se separat artikel), som man utvecklat i samarbete med Högskolan i Malmö.

Doxa är nu ”ett renodlat dentalbolag som själv kommersialiserar sina produkter”, heter det.

Forts. sid 12

– Får vi tillbaka Doxadent nu, frågar jag VD, Fredrik Alpsten i mars 2010?

– Det nya fyllningsmaterialet som lanseras 2011 skiljer sig i stort sett bara från Doxadent genom att det är förblandat i en spruta, precis som DoxaT, säger han.

Hm, färdigblandat kan innehålla tillsatser som många inte tål. Och ska det behöva ta så lång tid att blanda i lite vatten – en gång till!?

Alpsten utesluter dock inte helt att vi kan få även gamla Doxadent och DoxaT tillbaka.

BRA, för man ska väl ändå inte behöva be till Gud om en piratablett på nätet, att det första patentet som går ut 2020 inte förlängs eller odla sina egna tandlagningsmaterial på balkongen?

Monica Kauppi
www.kemikaliedetektiven.se
Mail: kdetekt@gmail.com

Anm. Om flera sätt att laga tänder metall- och plastfritt kan du läsa i en kommande artikel. Monica Kauppi

Källor:

1. Nytt piller lagar hålet. www.aftonbladet.se/kropphalsa/article3285.ab
2. Nytt sätt att laga tänder har utvecklats av Doxa Certex i Uppsala. Daladirekt 23 okt 2001. <http://www.daladirekt.com/web/artikel.php?site=1&id=3069>
3. DoxaCertex: Trasig tand fylls med keramik. Ny Teknik, 13 februari, 2002, <http://www.nyteknik.se/nyheter/innovation/tillvaxtforetag/article18083.eceTandlakartidningen nr 3, 2005>.
4. Nya tandfyllnadsmaterial innebär risker för tandvårdspersonal. Akrylater kan ge upphov till kontaktallergi och andra besvär. Jan Ekstrand, Lars Björkman, et al. Tandlakartidningen nr 10, 1998. http://www2.aname.net/~tandlak1/files/science/Ekstrand_10_1998.pdf
5. www.doxa.se
6. Nytt tandmaterial inte lämpligt för klass-II kaviteter. Karin Sunngårdh-Grönberg. http://www.tandlakartidningen.se/media/1635/Sunnegardh_3_2005.pdfhttp://www.doxa.se/v1/eng/pdf/AKINFO_0801_EN.pdf

Prisbelönt Doxa-cement

– ej problemfritt för känsliga individer!

Dentalcementet Ceramir Crown & Bridges lanserades på Swedental 2009. Det har utvecklats i samarbete med Högskolan i Malmö, testats på 800 patienter och beskrivs som ett "idealcement" på hemsidan. Det har belönats med 2010 års Frost & Sullivan pris för "New Product Innovation of the Year", bland annat för att man tänkt på miljön när man tagit fram förpackningen!

I sin senaste aktieägarinformation skriver Doxa: *Frost & Sullivan menar att behovet av ett biologiskt, keramiskt dentalmaterial, som fungerar i samklang med människokroppen, är stort – Det leder till optimal vård för patienterna samtidigt som kostnaderna hålls nere, eftersom materialet är beständigt och inte behöver göras om gång på gång.*

I min mun blev det varken optimalt, billigt eller särskilt beständigt. Min människokropp ville inte ha det. Ögat på Ceramir-sidan rann oupphörligen och jag kände mig körd, störd och lite smått elektrostatisk, ungefär som när man har en massa syntetkläder på sig, fast inuti. Idealcementet avlägsnades efter en dryg vecka. Men hållfast var det, för det var inte helt lätt att få bort.

7. Att välja tandlagningsmaterial. <http://www.alltomdinatander.se/Behandlingar/Laga-tanderna/Valja-lagning/>
8. Impotensmadrassen, kemikaliedetektivens giftiga upptäckter, kapitlet Plufsig av plast. Monica Kauppi 2009. www.kemikaliedetektiven.se
9. IAOMT News. FDI tells the UN Amalgam is Necessary. 12/21/2009.
10. www.slsinvestab.se

Nanoteknologisk hybrid

Ceramir baseras visserligen på Doxas ursprungliga spjutspets-teknologi men skiljer sig avsevärt från Doxadent (se parallell artikel). Det är en nanoteknologisk hybrid, bestående av keramik, akrylater (alltså plast) och glas-jonomerer. Det sistnämnda innehåller aluminium och fluor och har enligt Tandvårdsskadeförbundet orsakat problem hos många känsliga patienter. Inget man rekommenderar.

Kunskapen om ämnen i nanoformat (nano=miljondel) är begränsad. Ett nanoämne kan bete sig helt annorlunda än ursprungsåmnet. Förra hösten fick Göteborgs Universitet 25 miljoner kronor för att forska om hälsorisker och påverkan på ekosystemen.

Monica Kauppi
info@kemikaliedetektiven.se

Källor:

1. www.ceramir.se
2. 25 miljoner till forskning om risker med nanoteknik. 2009-09-15. http://www.science.gu.se/aktuellt/nyheter/Nyheter+Detalj/25_miljoner_kronor_till_forskning_om_risker_med_nanoteknik.cid893024
3. www.formas.se
11. International Competition Enhances Consumer Benefit. Konsumentverket 2008-09-22. http://www.kkv.se/t/NewsPage_1209.aspx
12. UNEP Mercury Programme. 2009-2011. <http://www.chem.unep.ch/MERCURY/>